

STAROSTI PRIJAZNA MESTA IN OBČINE

STAROSTI PRIJAZNA SLOVENIJA V LETU 2012

Inštitut Antona Trstenjaka v sodelovanju s Svetovno zdravstveno organizacijo uvaža v Sloveniji program Starosti prijaznih okolij od leta 2008. Ko smo pričeli, smo govorili o starosti prijaznih mestih, v letu 2012 govorimo o starosti prijaznih okoljih. V spremenjenem imenu ni le vsebinska razlika, ampak tudi pot, ki smo jo na Inštitutu v sodelovanju z mesti in občinami, člani nacionalne mreže, prehodili v teh štirih letih. Starosti prijazno gibanje se širi na podeželje, kjer prav tako živijo stari ljudje, ki se v želji po njim prijaznem okolju prav nič ne razlikujejo od svojih vrstnikov v mestih. Krivično bi bilo, če bi s programom ostali le v mestih. Čeprav so razlike v načinu življenja med mestom in deželo v Sloveniji danes manjše kakor nekoč, predstavlja širjenje programa na podeželje njegovo veliko vsebinsko in sporočilno obogatitev, ki lahko dopolnjuje tudi dogajanja v mestih. Svetovna zdravstvena organizacija je od leta 2007, ko je program predstavila svetu, zbrala veliko izkušenj, ki so jo pripeljale do Starosti prijaznega podeželja. Še več! V letu 2012, evropskem letu aktivnega staranja in medgeneracijskega sožitja, se programu pridružuje tudi Evropska unija, ki želi biti prijazna njenim vse številnejšim starejšim državljanom.

Na začetku najbrž nihče ni mogel pričakovati, da se bo program tako uspešno širil po vsem svetu. Lansko prvo svetovno srečanje Starosti prijaznih mest v Dublinu je bila morda tudi slika prihodnjega, za vse generacije bolj prijaznega sveta, ki nove, velike potenciale dolgožive družbe vključuje v svojo prihodnost. To je mogoče doseči le s spremenjeno socialno miselnostjo, ki ne zamarja znanja in izkušenj starejših, ki starejših ne

vidi kot breme družbe in ki dolgoživost sprejema kot velik razvojni in kulturni dosežek moderne družbe. Prav zaradi podaljševanja življenja človeška skupnost ne bo nikoli več taka, kakor je bila, vsaka demografska sprememba pa hočeš-nočeš prinaša s seboj tudi nujne organizacijske spremembe družbe. Te niso nujno samo pozitivne, lahko vodijo tudi v revolucije, če prilagajanja niso pravočasna in pravilna. Sporočilo in aktivnosti Starosti prijaznih okolij so primer dobre prakse, v kateri vsi, s politiko vred, lahko najdemo, ali še bolje, ustvarimo, veliko povezujočih rešitev.

Vsako okolje, vsaka država ima svoje posebnosti in Slovenija ni izjema. Pri nas se staramo še posebej hitro tudi zato, ker z obstoječo rodnostjo ne bomo ohranili današnjega števila prebivalstva. Čeprav statistika vsako leto kaže, kako hitre so naše demografske spremembe in opozarja na nujno po ukrepanju, tega ni ali pa kaže na neustrezno zavedanje politike na vseh področjih, še posebej zdravstva in sociale. Velik družbeni kapital starih ostaja v Sloveniji neizkoriščen, Starosti prijazna okolja pa so redki primeri, kako bi ga bilo mogoče vključiti v nadaljnji razvoj mest in občin oziroma lokalnih okolij. Odnos mest in občin do Starosti prijaznih okolij kaže, v kolikšni meri se zavedajo, kaj prinašajo s seboj generacijske spremembe. In še nekaj. Program ob še tako dobri volji županov brez aktivnega sodelovanja starih ne more teči. To je njihov program, njihova možnost večje socialne vključenosti, aktivnega državljanstva in dobronamernega posredovanja znanja in izkušenj okolici, v kateri živijo. Seveda pa so razlike tudi med župani. Kdor občino popelje v mrežo Starosti prijaznih okolij, razume izziv demografskih sprememb na področju, ki mu županuje. Tega mu še tako zadržati politični nasprotnik ne

more šteti v slabo. Vključevanje starih v razvoj je že od antike naprej dobra odločitev.

Izkušenj, ki smo jih na Inštitutu in v mreži zbrali v teh štirih letih, ni malo in so v glavnem pozitivne. V vsaki skupini, tudi v mreži, se ustvari rang. Eden je bolj, drugi manj uspešen. Na Inštitutu, ki je koordinator aktivnosti, pa ranga nimamo. Vsakogar v mreži sprejemamo enako in verjamemo, da vsak dela toliko, kolikor hoče, zmore in potrebuje. Pomembneje se nam zdi, da so se okolja spoznala drugače in da sodelujejo. Mreže, tako slovenske kot globalne, ni brez sodelovanja. Zagotovo pa slovenska Starosti prijazna okolja pridobivajo na vsebini, ki jo vsako mesto, vsaka občina piše na kožo svojih potreb in želja. S tem postaja program za vsako okolje bolj sprejemljiv, za druga okolja v mreži pa zaradi specifičnih izkušenj drugih občin bolj zanimiv. Izmenjava izkušenj in dobrih praks pa predstavlja vezivo programa.

Program Starosti prijaznih okolij je program mest in občin in tam mora ob aktivnem sodelovanju seniorjev tudi živeti. Vloga Inštituta je v koordinaciji aktivnosti, pomoči, kadar je

potrebna, in v povezovanju nacionalnega programa z globalnim. V zadnjem času Inštitut povezuje program še z aktivnim in zdravim življenjem, izobraževanjem širiteljev in oskrbovalcev, preventivo padcev, medgeneracijsko solidarnostjo in drugimi programi, ki okoljem, ki to želijo, lahko pomagajo pri uresničevanju njihovih s starostjo in staranjem povezanih želja in potreb. Po tej plati program dobiva tudi svoje slovenske značilnosti, s katerimi ga lahko primerjamo z aktivnostmi v drugih državah.

V mreži in na Inštitutu si želimo, da bi se program ob podpori županstev in Vlade razvijal naprej in zajel čim več slovenskih okolij. V resnici bo potekal tako, kakor bodo določale razmere. To pa ne bo spremenilo njegovih ciljev, ki jih lahko povzamemo s pojmi enakopravne aktivne vključenosti, pripadnosti svojemu okolju, vsem koristnih sprememb, novih rešitev, povezovanja mest s podeželjem, prijateljstva in sodelovanja. Verjamemo, da so to cilji, ki dolgoživosti in tistemu, kar nas čaka, dajejo pravi smisel.

Božidar Voljč